

Remiss SOU 2020:47 Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag, s 2020/06592**Sammanfattning**

Mycket är bra och efterlängtade förslag. Att det förebyggande arbetet skall prioriteras, att planeringen skall lyftas fram och att uppföljningar verkligen skall genomföras, är sådant som kommer att förbättra det sociala arbetet till gagn för de människor som har behov av sociala tjänster.

Viktigt också att tjänsterna blir lätt tillgängliga. Där menar vi att det kan vara ett alternativ att göra det genom att dels informera betydligt mer om socialtjänstens insatser, dels se till att beslutsgången effektiviseras, så att en mer modern biståndshandläggning görs möjlig. På detta sätt uppnår lagstiftaren på bästa sätt det stipulerade målen om att socialtjänsten ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- Ekonomiska och sociala trygghet
- Jämlika och jämställda levnadsvillkor, och
- Aktiva deltagande i samhällslivet

Det är vidare positivt med de principiella förändringarna, men det krävs att stat och kommuner tillsammans arbetar för att utveckla nya metoder och nya arbetssätt för att kunna nå målen med den nya lagstiftningen. Vi tänker också att det kommer att krävas utbildningsinsatser för befintlig kommunal personal, och vi ser en fara för - i alla fall - initiala kostnader för kommunerna.

Beslut:

Att hemtjänstinsatser och korttidsboende ej skall vara möjligt att erhålla utan föregående behovsprövning

Att kommunen skall erhålla ersättning från staten för uppkomna merkostnader avseende nya kompetensbehov

Att texten ”på annat sätt” i samtal med barn ej tas bort

Här nedan beskriver vi upp en del frågor som bör beaktas utifrån de principiella förslagen på förändringar.

Främja jämställda levnadsvillkor:

Hur arbeta mer med jämställdhet? Vilka kunskaper erfordras? Skall detta också genomsyras i det förebyggande arbetet eller bara i myndighetsutövningen och verkställigheten av insatser?

Förebyggande och lätt tillgänglig:

Krävs att kommunerna på ett helt nytt sätt lägger upp det sociala arbetet, hur skall kommunerna arbeta förebyggande? Lätt tillgänglig; kommunerna behöver arbeta för att människorna tar kontakt med socialtjänsten utifrån vetskapen att hjälpen är direkt, och

utförs på ett kvalitativt och effektivt sätt. Behöver arbeta mer med information om socialtjänsten, hur läggs detta arbete upp?

Övergripande planering och planering av insatser:

Även detta innebär ett nytt arbetssätt och kopplas direkt till det förebyggande arbetet. Hur skall arbetet bedrivas om detta skall ge önskvärt resultat? Den gemensamma planeringen utifrån sociala och samhällsliga aspekter känns viktigare för glesbygdskommuner än den direkta fysiska planeringen. Därför är det viktigt att planera det förebyggande och planerade arbetet tillsammans med regionen/hälsocentralerna, polisen, arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, skolan och övriga kommunala verksamheter. Absolut viktigt att tex samverkan med hälsocentralernas barn- och mödraverksamhet utvecklas. Avseende arbetet med barn- och familj är det också viktigt att skolan (i första hand elevhälsan) och IFO arbetar tillsammans i det vardagliga arbetet

Bra att sanktionsavgifterna tas bort, men kommunerna måste ha resurser och kvalifikationer för att arbeta med det förebyggande planerande arbetet så att insatser kan verkställas på ett snabbt och smidigt sätt. Hur kan detta garanteras?

Kunskapsbaserad – utgå ifrån vetenskap och beprövad erfarenhet

Mycket bra, offentlig sektor i sin helhet och kommunerna specifikt behöver bli mycket bättre på uppföljning och utvärdering av de insatser som utförs. Bra med en ny lag om socialtjänstdataregister som gör insamlande av statistik möjligt, det är ett första steg. Kommunerna måste även här se över sin kompetens. Kanske att det hade varit bra att förslaget skulle innehålla ett krav på tjänster som socialt ansvariga samordnare i kommunerna (likt MAS-tjänster inom HSL), vilket också diskuterades i utredningen. Viktig signal till kommunerna att ta detta arbete på allvar; att det krävs nya kompetenser inom socialtjänsten för att socialtjänsten ska vara kunskapsbaserad och också utgå ifrån vetenskap och beprövad erfarenhet

Förtydligat barnperspektiv

Bra att utgångspunkten är en harmonisering med barnkonventionen. Viktigt att det tydliggörs att den som lämnar information till ett barn så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen. Tillika är det positivt att det införs en möjlighet för socialnämnden att tala med ett barn utan vårdnadshavarens samtycke, och utan att vårdnadshavaren är närvarande, även inför ett beslut om en utredning ska inledas eller inte.

Att texten ”på annat sätt” i samband med samtal med barn tas bort kan leda till att ansträngningarna för att få en bra dialog med berörda barn minskar, och därmed risken att barnets synpunkter inte framkommer i utredningssituationen. Och även om detta inte harmoniseras med lagtexten för barnkonventionen borde detta inte behöva föranleda att texten helt tas bort.

Möjlighet att tillhandahålla insatser utan behovsprövning

Redan nu kan sociala tjänster ges tex inom missbruks- och beroendevården och förebyggande barn- och familjeområdet, utan föregående biståndsbedömning, men att göra det också inom hemtjänst och korttidsverksamheten känns inte som helt okomplicerat.

Att ge just dessa insatser utan att utreda om det finns behov förefaller gå i otakt med den satsning som kommuner gått in i via IBIC, dvs att sätta individens behov i centrum. Det är behoven hos våra medborgare som socialtjänsten skall utgå ifrån, dvs se till att de som behöver insatser får sina behov tillgodosedda. Detta leder i sin tur till att de gemensamma samhällsresurserna prioriteras utifrån behov. Det nya arbetssättet utifrån IBIC - att rättssäkert och effektivt tillsammans med berörd brukare - komma fram till de behov som finns, kan ytterligare utvecklas. Detta kan vara ett alternativ för att utveckla och effektivisera socialtjänsten än att ge insatser utan biståndsbedömning. Visst är det viktigt att ge hjälp när motivationen att ta emot hjälp är som störst, men detta behöver inte vara ett motsattsförhållande till en effektiv och rättssäker behovsbedömning.

Snabba beslut med initialt korta insatstider kan sedermera fördjupas och utvecklas till än mer rättssäkra och måleffektiva insatser. Att arbeta för en betydlig mer modern myndighetsutövning kombinerat med effektiva informationsinsatser torde ge en stor flexibilitet och bra tillgänglighet och med det kunna uppnå det som utredningen vill.

Frågan är också om detta förslag kan kombineras med ett alltmer tvärprofessionellt arbete både inom hemtjänsten och korttidsboendeverksamheten. Båge dessa insatser innefattar många olika inslag och där rehabilitering och återgång till hemmet eller att fortsätta kunna bo hemma, är det primära målet. Finns risk för att kvalitén och utvecklingen av en effektivare socialtjänst därmed bromsas upp. Kvalitetsproblemen inom socialtjänsten har inte minst den pågående pandemin tydliggjort. Det behövs en mer sammanhållen socialtjänst, med tillika HSL-insatser, för att kvalitet ska kunna garanteras för alla individer som har behov av dylika insatser.

Visserligen kan den enskilda kommunen själv avgöra om man vill ge denna möjlighet, men med risk att detta blir verklighet i många andra kommuner, kan detta också leda till en normalisering över tid.

Att samhällets gemensamma resurser fördelas mer och mer utifrån efterfrågan, och inte utifrån en professionell behovsprövning, behöver således analyseras ytterligare. Också utredningen föreslår detta, vilket är positivt och en förutsättning för en eventuell förändring.

Med ovanstående motivering avslår Pajala kommun möjligheten att tillhandahålla hemtjänst och korttidsboende utan föregående behovsprövning

Pajala 2021-01-28

Ulrica Hammarström
Kommunalråd Pajala Kommun